

Organizace znalostí V.

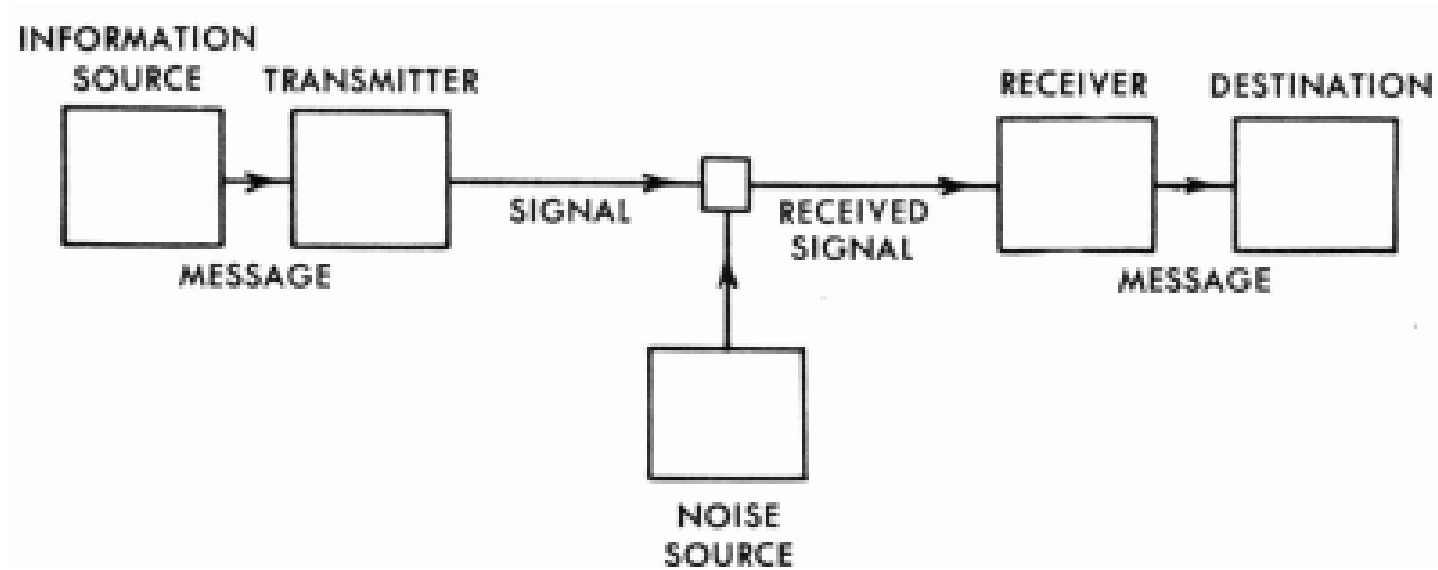
6. 11. 2020

PhDr. Jiří Stodola, PhD.

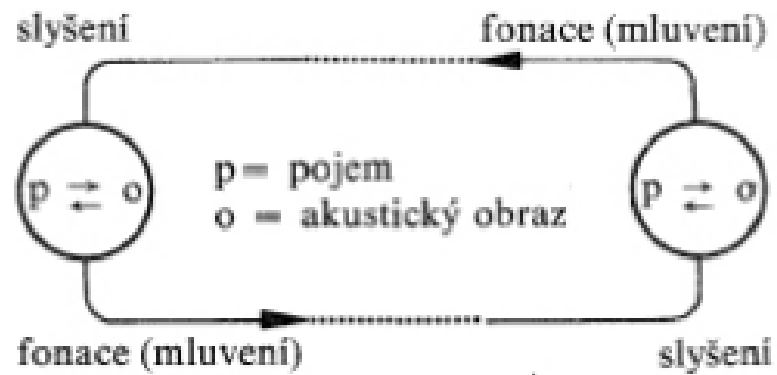
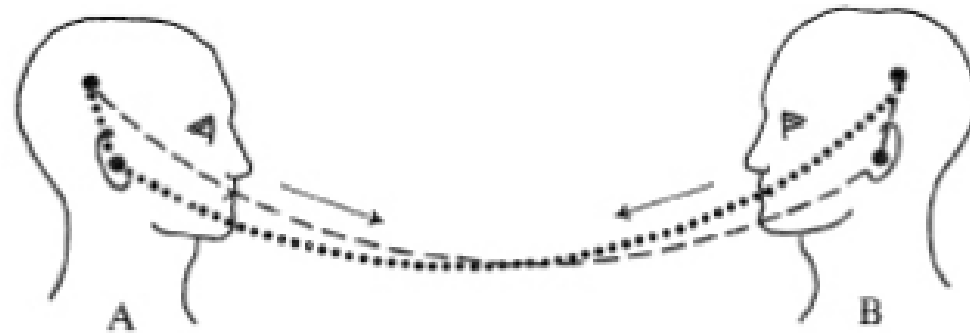
Sémiotika

- Nauka o znacích a znakových systémech
- Syntaktika
- Sémantika
- Pragmatika

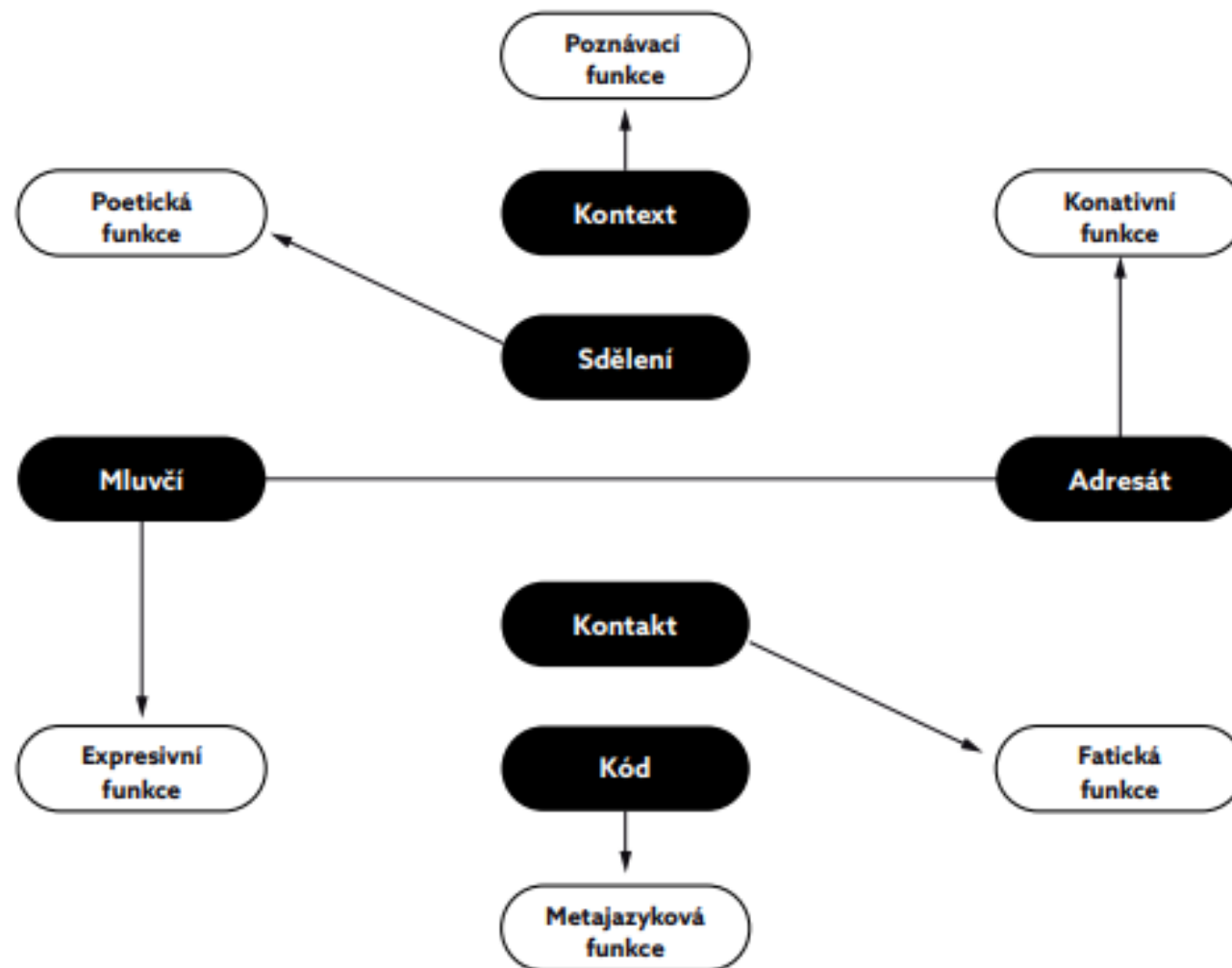
Komunikace - Shannon

Komunikace - Saussure

Komunikace – Jakobson

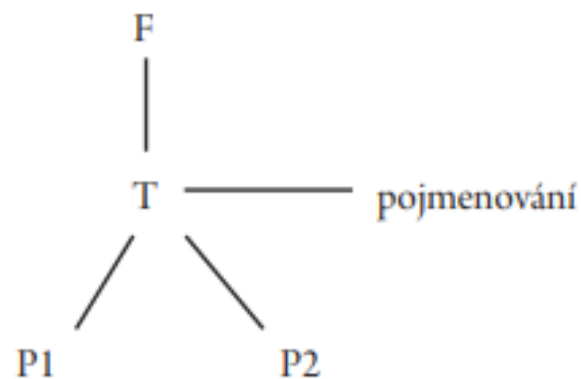

Komunikace - Eco

Vlastnosti znaku

- Princip oddělitelnosti
- Princip kategorizace

Dyadický model znaku

	znak	výraz	obsah
Augustin	znak	znak (jakožto věc)	něco jiného
Albertus Magnus a scholastická tradice 13. století	signum	aliquid (vox)	aliquo (res)
Hobbes	znak	antecedent	konsekvent
Locke	znak (1) znak (2)	idea slovo	věc idea
Saussure	znak	označující (<i>signifiant</i>)	označované (<i>signifié</i>)
Hjelmslev	znak	výraz	obsah
Cassirer	symbolická forma	konkrétní vnímatelný znak	obsah, význam
Bühler	znak	reprezentant (konkrétní věc)	význam
Jakobson	signum	signans	signatum
Goodman	symbol	[slova, obrázky, modely etc.]	denotatum, objekt

Denotace – konotace

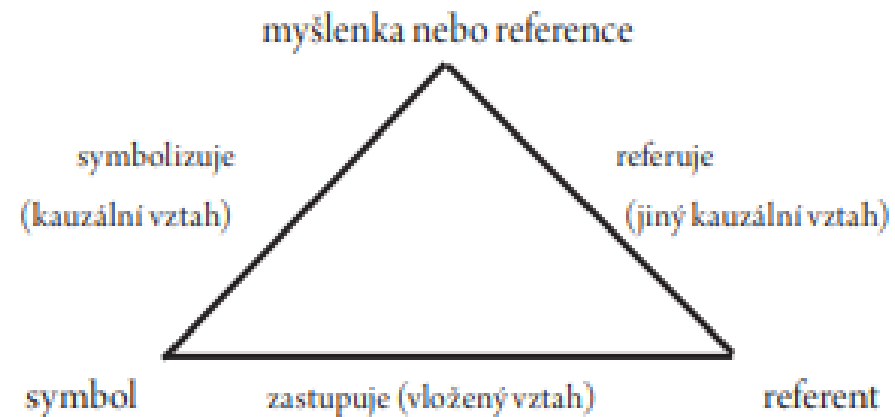
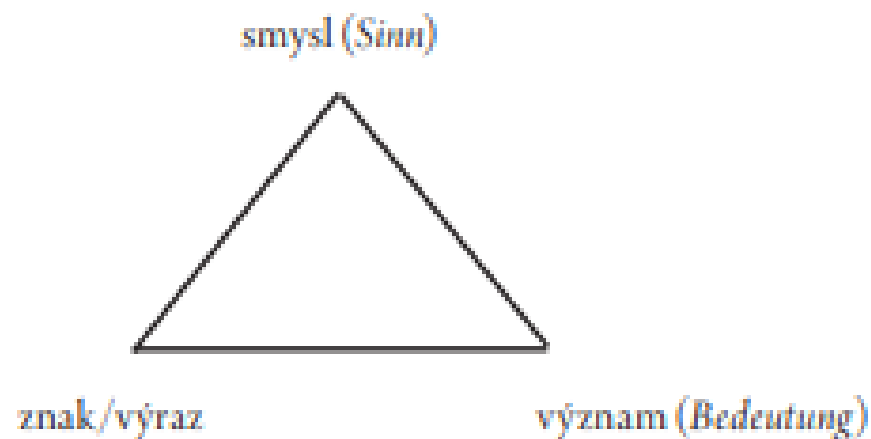
[„obálka časopisu *Paris Match*“ (výraz) – /mladý černošský voják/ (obsah) =] (výraz)
velikost Francie, vojenství, hrdost, rovný přístup/ (obsah)

1. označující	2. označované	
3. znak		
I. OZNAČUJÍCÍ		II. OZNAČOVANÉ
III. ZNAK		

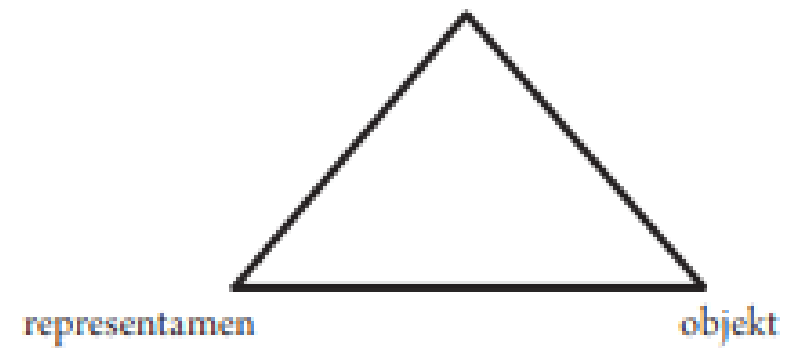
Triadický model znaku

	znak	výraz	smysl	referent
Platón	jméno	zvuk	myšlenka	obsah/věc
Aristotelés	[znak]	zvuk	afekt	věc (pragma)
stoicismus	[znak]	semainon	semainomenon/ lekton	objekt
Bacon	[slovo]	slovo	pojmem	věc
Peirce	znak	representamen	interpretant	objekt
Ogden – Richards		symbol	myšlenka/ reference	referent
Morris	znak	znakové vehikulum	significatum	denotatum

Trojúhelník reference

Peirce

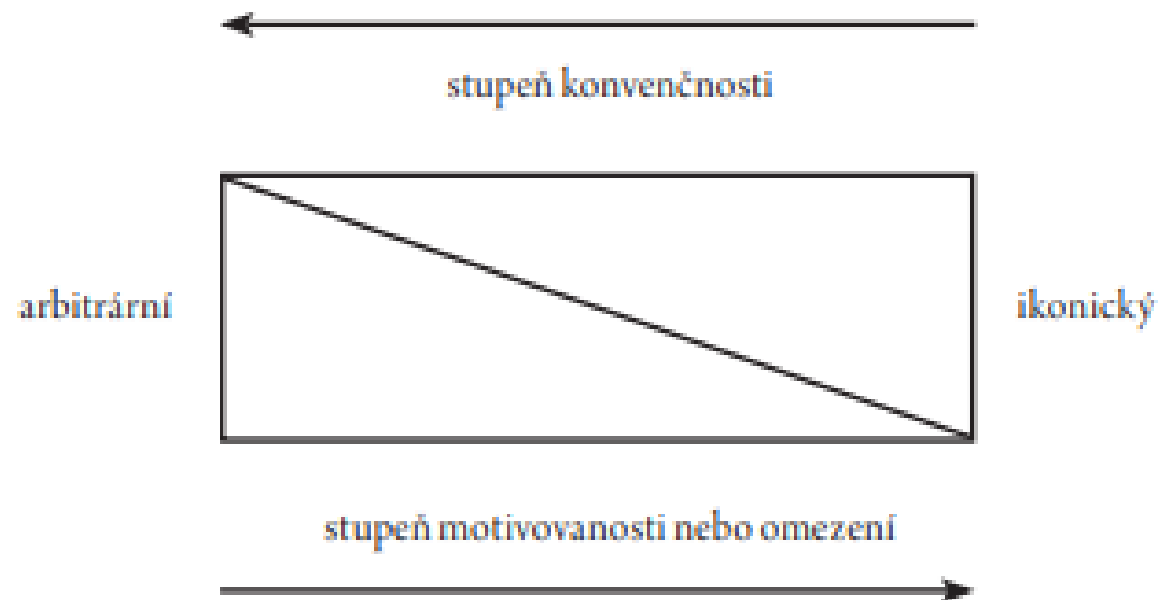

- Dělení na základě znaku – qualisignum (kvalita), sinsignum (jednotlivina), legisignum (obecný typ)
- Na základě vztahu k objektu – ikón (na základě vlastních kvalit), index (na základě vlivu objektu), symbol (na základě obecné ideje)
- Na základě povahy interpretantu – réma (možnost), dicisignum (konkrétní existence), argument (zákon)

10 kategorií znaků

1 rematický ikonický tone	5 rematický ikonický typ	8 rematický symbolický typ	10 argument symbolický typ
2 rematický ikonický token	6 rematický indexální typ	9 dicentní symbolický typ	
3 rematický indexální token		7 dicentní indexální typ	
	4 dicentní indexální token		

Konvenčnost a motivovanost

Druhy znaků

- Signál – znak vzbuzující reakci
- Symptom – znak přirozeně spojený s tím, co označuje

- Ikón – znak na základě podobnosti s objektem
- Index – znak na základě kauzálního působení
- Symbol – znak na základě obecného zákona

Terminologie

- Termín = jednoslovný nebo víceslovný výraz s jasně určeným pojmovým významem, který je opakovaně užíván v odborných textech.
- Vlastnosti termínu:
 - Jazyková správnost,
 - ustálenost,
 - jednoznačnost a přesnost,
 - nosnost,
 - motivovanost,
 - mezinárodnost,
 - systémovost

Terminologie

- Nauka o termínech a jejich místě ve struktuře poznání určitého oboru.
 - Preskriptivní – jasná definice
 - Deskriptivní – volnější výklad

Definice termínů

- Obsahová – intenzionální
- Rozsahová – extenzionální

Terminografie

- Popis termínů a pojmů, tvorba terminologických produktů (např. terminologické slovníky, terminologické databáze), metodologie této činnosti.
- Terminografie se zaměřuje na odborný jazyk, buduje strukturovanou soustavu termínů a pojmů, předepisuje použití termínů.

Funkce terminografické databáze

- Informační (poskytuje informaci o termínu),
- standardizační (kodifikuje termíny),
- harmonizační (sjednocuje termíny i jejich výklady)